

TARTU ÜLIKOOL
HUMANITAARTEADUSTE JA KUNSTIDE VALDKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT
EESTI KEELE OSAKOND

Alexandra Kolsar

**KAASÕPILASTE KIRJANDITELE ANTUD TAGASISIDEKOMMENTAARIDE
ASPEKTID JA TÕÜBID**

Bakalaureusetöö

Juhendajad Ilona Tragel (PhD) ja Kati Käpp (nooremteadur)

Tartu 2023

SISSEJUHATUS.....	5
1. TAUST JA TEOORIAD	7
1.1. Protsessikeskne kirjutamine	7
1.2. Mustandid kirjutamisprotsessis.....	7
1.3. Kaasõppija tagasiside õppemeetod kirjutamisprotsessis.....	8
1.3.1. Kaasõppija tagasiside uurimise meetodika	10
1.4. Riigieksamikirjand	11
1.5. Kirjandi sisulõik ja selle struktuuriosad	11
2. MATERJAL JA ANDMEKOGUMISMEETOD.....	13
2.1. Eksperiment	13
2.1.1. Küsitlused	14
2.1.2. Kirjutamisülesanded.....	15
2.1.3. Kaasõppija tagasiside voor.....	15
2.1.4. Andmete pseudonüümimine	16
2.1.5. Tagasisideülesanded.....	16
2.1.6. Osalejad	17
2.2. Uurimiseks valitud kirjutamisülesanne	17
2.2.1. Kirjutamisülesandes kasutatud õppematerjal.....	18
2.3. Uurimiseks valitud tagasisideülesanne	18
2.4. Materjal.....	19
3. ANALÜÜSIMEETOD	19
3.1. Tagasisideaspektid	20
3.2. Tagasisidetüübid	22
4. ANALÜÜS	25
4.1. Tagasisideaspektid ja -tüübid	25
4.1.1. Teema	25
4.1.2. Väide	26

4.1.3. Näide	27
4.1.4. Selgitus	28
4.1.5. Järeldus	29
4.1.6. Sõnastus.....	30
4.1.7. Lõik.....	31
4.1.8. Sisu.....	32
4.1.9. Muu.....	33
5. TULEMUSED	34
6. JÄRELDUSED	38
KOKKUVÕTE.....	40
KIRJANDUS.....	42
<i>Aspects and types of the peer feedback in expository essays.....</i>	<i>46</i>
<i>Lisa 1. Eksperimendi kirjutamisülesanded.....</i>	<i>48</i>
Lisa 1.1. Esimene ülesanne	48
Lisa 1.2. Teine ülesanne	48
Lisa 1.3. Kolmas ülesanne.....	49
Lisa 1.4. Täiendamisülesanne andjatele.....	49
Lisa 1.5. Täiendamisülesanne saajatele.....	49
Lisa 1.6. Kontrollrühmale modifitseeritud täiendamisülesanded	50
Lisa 1.6.1. Esimene kontrollrühma täiendamise ülesanne.....	50
Lisa 1.6.2. Teine kontrollrühma täiendamise ülesanne.....	50
Lisa 1.6.3. Kolmas kontrollrühma täiendamise ülesanne	51
<i>Lisa 2. Tagasisideülesanded.....</i>	<i>51</i>
Lisa 2.1. Esimene tagasisideülesanne	51
Lisa 2.2. Teine tagasisideülesanne	52
Lisa 2.3. Kolmas tagasisideülesanne.....	52
<i>Lisa 3. Tagasiside andmise hea tava.....</i>	<i>53</i>

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen käesoleva lõputöö ise kirjutanud ning toonud korrekselt välja teiste autorite panuse. Töö on kirjutatud lähtudes Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

SISSEJUHATUS

Eesti üldhariduskoolides on levinud kirjandi lõpptulemuse hindamine koos vigadele osutavate tagasisidekommentaaridega (Jürine jt 2017: 18–19). Selliselt kirjutab õpetaja „surmatunnistuse [hinne või punktid], milles sisaldub surma põhjus [sõnaline tagasiside tulemusele“ (Leki 1990: 57), sest õpilasel ei ole enam võimalik saadud tagasiside põhjal oma kirjutamisoskust arendada. Kirjutamine on protsess, kus kõige olulisem mõttetöö toimub kavandamise ja mustandi(te) kirjutamise ajal ja just seetõttu tuleb tagasisidet anda mustandi(te)le, mitte tulemusele (Murray 1972: 3–4).

Siinses bakalaureusetöös uuritakse kaasõppija tagasiside õppemeetodit kirjutamisprotsessis, sest kui õpilane analüüsib kaasõpilaste argumentatsioonivõtteid, areneb tema enda kriitiline mõtlemine ja arusaam heast tekstist (Baker 2016). Selle uurimiseks koostati protsessikeskse kirjutamise ja kaasõppija tagasiside õppemeetoditel põhinev eksperiment. Bakalaureusetöö eesmärk on selgitada, mida ning kuidas õpilased tagasisideülesandest juhindudes kaasõpilaste töödes tagasisidestavad. Selle jaoks on sõnastatud kolm uurimisküsimust.

1. Mis aspekte õpilased tagasisidestavad?
2. Millist tüüpi tagasisidet õpilased annavad?
3. Kuidas tagasisidestatakse eri tagasisideaspekte?

Eestis on Roger Yallop ja Djuddah Leijen (2018) uurinud inglise keelt teise keelena kõnelejate antud ingliskeelseid tagasisidekommentaare. Eestikeelseid tagasisidekommentaare aga varem uuritud ega liigitatud ei ole. Mujal maailmas on tagasisidekommentaare põhjalikumalt uurinud Kwangsu Cho ja Charles MacArthur (2011) ning Kwangsu Cho ja Young Hoan Cho (2011).

Bakalaureusetöö uurimismaterjal pärineb 2023. aasta aprillikuus Rakvere Riigigümnaasiumis läbi viidud eksperimendist – suur aitäh Maarika Arimäele, et ta lubas oma klassiga eksperimenti läbi viia. Õpilased kirjutasiid protsessikeskse kirjutamise

meetodil ühe arutleva kirjandi, milles mustanditele andsid tagasisidet kaasõpilased. Uurimiseks valiti teise tagasisideülesande 122 tagasisidekommentaari.

Bakalaureusetöö jaguneb kuueks peatükiks. Esimeses peatükis tutvustan uurimistöö teoreetilist tausta. Teises peatükis kirjeldan andmekogumismeetodit ja uurimismaterjali. Kolmandas peatükis kirjeldan analüüsimeetodit. Neljandas peatükis analüüsin, millist tagasisidetüüpi aspektide kohta anti. Viiendas peatükis esitan põhilised tulemused õpilaste antud tagasiside kohta. Kuuendas peatükis esitan tulemuste järeldused.

1. TAUST JA TEOORIAD

1.1. Protsessikeskne kirjutamine

Aastal 1972 rõhutas protsessikeskse kirjutamise idee algataja Donald M. Murray, et kirjutamiskursuste fookus tuleb tulemuselt tõsta protsessile, sest mistahes teksti kirjutamine on olemuselt protsess. Puhtandi kirjutamise asemel tuleks tähtsustada hoopis selleni jõudmist, sest kõige olulisem mõttetöö toimub just mustandite kirjutamise ajal. Kui tagasisidet antakse puhtandile, on protsess juba lõpetatud, mistõttu puudub ka õppimisvõimalus. (Murray 1972: 3–4) Õpilane saab vaid teada, milline on tema valmis teksti kvaliteet – nii jääb fookusest välja õpilane kui kirjutaja ja tema tegevuskäigud (Hint, Jürine 2021: 245). Kui aga tagasisidestada mustandit, on õpilasel võimalik saadud tagasisidet arvestada, vajadusel enda teksti täiendada ja seeläbi oma kirjutamisoskuse kohta midagi õppida. Õpilasel peab olema võimalus õppida kirjutamist omaenda areneva teksti kaudu ja saada tagasisidet või hinnangut siis, kui seda on võimalik veel arvesse võtta. (Murray 1972: 3–5)

Lihtsustatult koosneb kirjutamisprotsess kolmest etapist. Neist kõige ajamahukam peaks olema kirjutamiseelne etapp, kus õpilane kogub mõtteid ja kaalutleb, millest kirjutada. Selles etapis peaks ta vajadusel informatsiooni juurde otsima ja mõtlema ka oma teksti lugejale. Järgmine etapp on kirjutamine, mis kulgeb kiiresti, sest kõik olemasolevad mõtted kirjutatakse esimest korda lahti. Protsessi viimane etapp on ümberkirjutamine, kus õpilane kaalub kõikvõimalikke eelnevalt tehtud otsuseid ja asub seejärel oma teksti viimistlema. (Murray 1972: 4)

1.2. Mustandid kirjutamisprotsessis

Hea tekstini jõuab õpilane seda pidevalt ümber kirjutades (Jürine, Tragel 2018: 51), kusjuures õpilane peab saama kirjutada ilma et kirjaliku keele reeglid tema mõtet

katkestaksid (Murray 1972: 6). Mustandid on aga kaotanud oma algupärase mõtte, erinedes nüüdisajal puhtandist vaid visuaalse puhtuse tasandil (Jürine, Trigel 2018: 50). Seega rõhutakse mustandite kirjutamisel liiga palju teksti õigekeelsusele ja korrektsusele, mis omakorda tekitab õpilastel kirjutamiskrampi (Jürine, Trigel 2018).

Mustandeid peab olema mitu ja nende kirjutamiseks peab jaguma piisavalt aega. Esimene mustand peaks teenima mõtete kogumist, mida on võimalik teha vabatekstiloome strateegiate abil. Järgmised mustandid on mõtete mitmekordseks läbikirjutamiseks, sest ainult nii saab sündida mõtestatud tekst. Alles viimases mustandis peaksid õpilased keskenduma kogu kirjutatu keele lihvimisele. Muidugi on õpilasel enne teksti esitamist võimalik seda ümber kirjutada nii palju, kui ta tahab või õigeks peab. Samas on vähe tõenäoline, et ta seda iseseisvalt teeb, mistõttu tuleb õpetajal kirjutamist kindlalt suunata, andes esimeseks ülesandeks konkreetselt ainult mõtete kogumise. (Jürine, Trigel 2018: 51–53)

1.3. Kaasõppija tagasiside õppemeetod kirjutamisprotsessis

Kaasõppija tagasiside õppemeetodis annavad õpetaja asemel üksteisele tagasisidet õpilased. Õpetaja ülesanne on koostada parim võimalik tagasisidestamise ülesanne ja toetada õpilasi selle läbimisel. Kaasõppija tagasiside võib olla suunatud ainult valmis tekstile, aga ka mistahes kirjutamisprotsessi osadele (mõtete kogumine, mustandid, viimistlemine). (Topping 2009)

Kaasõppijate tagasiside on õpetaja tagasisidest efektiivsem mitmel põhjusel. Hea tekstini jõuab arvestades potentsiaalse lugejaga, mida kogenud kirjutajad teevad teksti täiendamisel isenesest. Algaja kirjutajal on aga raske oma lugeja võimalikke ootusi ja küsimusi ette kujutada, isegi kui ta teab, et see on oluline. (Kellogg 2008: 8–9) Võrreldes õpetajaga, annab kaasõpilane tagasisidet lugeja, mitte kõikiteadja (õpetaja) vaatepunktist (Cho, Schunn 2007), mistõttu saab õpilane teadlikuks just lugeja vajadustest. Kaasõppija tagasiside positiivne mõju avaldub ka selle rohkuses – mitu õpilast annavad ühe töö kohta

kokku rohkem tagasisidet, kui seda jõuab õpetaja üksinda. Kui üht ja sama tagasisidet on andnud mitu erinevat inimest, võib kirjutaja silmis selle väärtus tõusta, mistõttu arvestab ta seda tõenäoliselt ka oma kirjutatu täiendamisel. (Cho, Schunn 2007) Cho ja Schunni (2017) selle teemalise uurimuse tulemused kinnitasid, et kaasõpilastelt tagasisidet saanud õpilaste kirjatööd arenesid märgatavalt rohkem kui õpetajalt tagasisidet saanute kirjatööd.

Jennie Sivenbring (2017) on leidnud, et peamiselt tagasisidestavad õpilased teksti ülesehitust ja loetavust, mitte sisu. Sisulise tagasiside puudumist põhjendas ta õpilaste kogenumatusega akadeemiliste tekstide kirjutamisel (Sivenbring 2017). Kaasõppija tagasiside õppemeetodit kasutades on aga oluline läbi mõelda, millal, mille kohta ja kuidas tagasisidet antakse, sest õpilased ei suuda korraga kõikidele tekstitasanditele keskenduda. Kui puudub kitsam fookus, tagasisidestavad õpilased kõige lihtsamat – õigekirja, sõnastust või stiili. Et saada õpilastelt sisulisi täiendustepanekuid kaasõpilaste töödele, peab sisu tagasisidestamine olema ainus eesmärk. (Jürine jt 2017) Kimberly M. Baker (2016) läbis õpilastega 20minutilise tagasiside andmise treeningu. Lisaks pidid õpilased tagasisidestama järgides õpetaja koostatud detailset juhendit. Uurimistulemustest selgus, et sellisel viisil annavad õpilased sisulist asjakohast tagasisidet, mida õpilased oma tööde täiendamisel ka kasutavad. (Baker 2016) Aben jt (2022) uurisid, kas tagasisidega arvestatakse rohkem siis, kui selle andja keeleoskust tajutakse enda omast paremana. Uurimistulemused näitasid, et selline seos oli ainult stiili tagasisidega arvestamisel. (Aben jt 2022)

Kaasõppija tagasiside õppemeetodi väärtus ei seisne ainult mitmekesise tagasiside saamises – uurimistulemused on näidanud, et kirjutajat arendab kõige enam just tagasiside andmine (Cho, Cho 2011; Chanski, Ellis 2017; Lundstrom, Baker 2009; Cho, MacArthur 2011). Kaasõppija tagasiside õppemeetodi eri rolle on uurinud Chanski ja Ellis (2017), disainides essee kirjutamise kursuse, kus õpilased on korraga ainult ühes rollis: tagasiside andja või tagasiside saaja. Nad leidsid, et peale kaasõppija tagasiside meetodi kasutamist ja esseede esmavariandi täiendamist, olid tagasiside andjate rühma õpilaste esseede tulemused märkimisväärselt kõrgemad tagasiside saajate esseede tulemustest. Samalaadselt on kaasõppija tagasiside meetodit on uurinud veel Kristi

Lundstrom ja Wendy Baker (2009), kelle uuringu tulemused kinnitasid samuti, et tagasiside andmine mõjub positiivselt õpilase enda tekstiloomele. Tagasisidekommentaare on põhjalikumalt uurinud ja liigitanud Kwangsu Cho ja Charles MacArthur (2011) ning Kwangsu Cho ja Young Hoan Cho (2011). Mõlemate uurimistulemustest selgus, et õpilased annavad enim probleemi esitavat tagasisidet. Esimesed leidsid, et just probleemi esitava tagasiside andmine viib õpilase täiendusteni ka oma töös (Cho, MacArthur 2011). Teises uurimuses liigitati tagasisidet veel selle haarde kaudu ja leiti, et õpilaste kirjutamistulemust edendas kiitvate kommentaaride andmine teksti makrotasandile (kogu kirjutatu sisu) ja probleemi esitava tagasiside andmine mikrotasandile (ühe lõigu sisu). (Cho, Cho 2011)

1.3.1. Kaasõppija tagasiside uurimise meetodika

Kaasõppija tagasiside liigitamisel on tavaliselt määratud, millist hinnangut see annab. Nii on kujunenud kategooriad tugevus ja nõrkus (ingl *strengh*t ja *weakness*). Cho ja MacArthur (2011) nimetasid tugevuse kiitvaks tagasisidetüübiks. Nõrkuse kategooria liigitasid nad kolmeks tagasisidetüübiks: probleemi esitav, probleemi analüüsiv ja lahendust pakkuv. (ingl *problem detection*, *probleem diagnosis* ja *solution suggestion*) (Cho, MacArthur 2011). Lisaks huvitab uurijaid, mille kohta tagasisidet on antud. Üks võimalus on määrata tagasisidekommentaari tekstitasand. Selle aluseks on võetud erinevaid teooriaid ja nii on liigitused ka mõningate erinevustega. Eestis on aga argumenteeriva teksti tasandeid defineeritud järgmiselt: mikrotasand kui lausete sõnastus, mesotasand kui lõikude ja lausete omavaheline seos ning makrotasand kui kogu teksti struktuur (Hint jt 2022: 330). Siinses bakalaureusetöös on aga määratud konkreetset tagasisideaspektid (vt ptk 3.1). Kui kaasõppija on ühes tagasiside kommentaaris käsitlenud mitut tagasiside aspekti, võib selle kommentaari terviklikke osi analüüsida eraldi (Cho, Schunn, Charney 2006). Lisaks saab uurida, kui palju õpilane tagasisidet ühe töö kohta keskmiselt andis (Cho, MacArthur 2011).

1.4. Riigieksamikirjand

Alates 1930. aastatest on kirjand olnud üks olulisim õpilaste hindamisvahend – seda nii lõpu-, ülemineku- kui ka tasemeeksamina (Maanso 2006: 233). Enne praegust eksamiformaati (lugemis- ja kirjutamisülesanne) koosnes eksam vaid ühest osast: õpilased pidid kirjutama 600–800 sõnalise arutleva kirjandi, milles valiti teema, esitati väiteid, põhjendati neid ning toodi järeldusi. (Lepajõe 2011: 39). Nende tunnuste kaudu on arutlev kirjand argumenteeriv tekst, mis on seetõttu ka peamine tekstiliik, mida Eesti koolides kirjutama õpetatakse (Lepajõe 2011: 26). Praegu kehtivas riigieksami teises osas ehk kirjutamisülesandes peab eksaminand kirjutama 400-sõnalise arutleva kirjandi, milles õpilane esitab probleemid, analüüsib ja põhjendab neid tuues näiteid ning teeb järeldused (Eristuskiri: 6).

Eristuskirjast selgub, et õpilasel tuleb lähtuda konkreetsest ülesandest, see tähendab kirjandi temast ja loetletud näidete valdkondadest. Eksamikirjandis hinnatakse sisu, õigekeelsust, stiili, sõnastust ja vormi – kusjuures neil aspektidel on erinev osatähtsus. Sisu hinnatakse maksimaalselt 25, õigekeelsust 20, stiili 10 ja vormi 20 punktiga. Kogu kirjand moodustab eksami lõpptulemusest 60%. (Eristuskiri: 6, 10) Õpilane võib loetletud valdkondadele kõrvale tuua näiteid ka soovitud valdkonnast. Lisaks selgub eristuskirja hindamise osast, et õpilase kirjand peab sisaldama põhjalikku ja üldistusjõulist probleemikäsitlust, veenvat argumentatsiooni ning asjakohaseid näiteid. Tekst peab olema ladus, mõtteselge, rikka sõnavaraga ning lõikudeks liigendatud. Oluline on ka teksti üldine loetavus: lausete vahel peab olema tugev seos ja lause moodustajad peavad olema loogilises järjekorras. Samuti peab õpilane kirjutades järgima normkirjakeele reegleid. (Eristuskiri: 10–11)

1.5. Kirjandi sisulõik ja selle struktuuriosad

Kuigi gümnaasiumi riiklikus õppekavas ei ole kirjandi õpetamiseks kindlaid ettekirjutusi (GRÕK 2022), on sellel kooliõpikute kaudu kujunenud kindel struktuur – sissejuhatus,

teemaarendus ja kokkuvõte – ning tekstiarendusstrateegiad (Lepajõe 2011: 9, 117). Kirjandi teemat arendatakse sisulõikudes, mis koosneb tuumlausest ehk väitest ja seda arendavatest tugilausestest (Ehala 2000: 68–69). Paljudes õpikutes, näiteks Martin Ehala „Kirjutamise kunstis“ (2000) ongi piirdutud sellise lõigu ülesehituse õpetusega. Et eksamikirjandis peab õpilane esitama probleemi, seda selgitama ja tõestama ning tegema järeldused (Eristuskiri: 6), jääb tuum- ja tugilause õpetusest väheks, sest selles ei ole kirjeldatud konkreetse näite toomist ega ka lõigu lõpetamist. Samas on ka õpikuid, kus lõigu struktuuriosi esitatakse konkreetsemalt. Nii on Katrin Kern ja Ilona Võik õpikus „Korras keel, sobiv stiil, selge sõnum“ (2014: 102–103) lõigu osadena nimetanud lisaks väitele veel selgitust, tõestust, järeldust ja üldistust. Siinses töös on lõigu struktuuriosad väide, selgitus, näide ja järeldus, sest õpilased kasutasid sisulõikude koostamisel just sellist ülesehitusviisi tutvustavat õppematerjali (Kiik jt: 2022).

2. MATERJAL JA ANDMEKOGUMISMEETOD

Andmeid koguti eksperimendiga, millest saadi materjali palju rohkem, kui siinses uurimistöös kasutatakse. Alapeatükis 2.1 kirjeldan kogu eksperimenti, sest selle koostamine oli üks uurimisülesanne. Järgmistes alapeatükkides täpsustan, millised osad eksperimendist valisin selles töös uurimiseks ja esitamiseks.

2.1. Eksperiment

Eespool osades 1.4 ja 1.5 tutvustasin gümnaasiumi lõpus tehtava riigieksami kirjutamisülesande nõudeid ja hindamiskriteeriume ning eksamiks valmistumise materjale. Eksperimendi töötasin välja nendest lähtuvalt.

Eksperimendi sisu oli ühe arutleva kirjandi kirjutamine tuginedes kahele omavahel tihedalt seotud õppemeetodile: protsessikeskne kirjutamine ja kaasõppija tagasiside. Eksperimendis on rõhk on mustandite koostamisel ja nende järkjärgulisel täiendamisel, mistõttu esitavad õpilased kolm mustandit ja ühe puhtandi. Eksperimendi koostamisel võtsin eeskuju Tartu Ülikooli eesti keele riigieksami ettevalmistumise kursuse materjalidest, kusjuures kirjutamisülesande püstitus on 2023. aasta eksamikursusega sama (vt lisa 1). Protsessikeskse kirjutamise etappe on aga siinses eksperimendis vähem kui eksamikursusel, et eksperiment oleks bakalaureusetöö mahus.

Et uurida kaasõppija tagasiside erinevate rollide mõju kirjutajale, võtsin eeskuju Chanski ja Ellise (2017) uuringust, kus õpilased olid korraga ainult ühes rollis: tagasiside andja või tagasiside saaja. Sarnaselt Papadopoulose (2016) uurimusele, lisasin eksperimenti kontrollrühma. Niisiis on kõik eksperimendis osalevad õpilased jaotatud kolme rühma: tagasiside andjad, tagasiside saajad ja kontrollrühm, kes ei anna ega saa tagasisidet, vaid tegutsevad kogu protsessi vältel iseseisvalt. Õpilaste rühmadesse jaotamine on juhuslik. See omakorda tähendab, et mustandi täiendamise ülesanne on rühmadel erinev – ainult

saaja rühmal on kasutada kaasõpilaste antud tagasiside. Kuna on leitud (Aben jt 2022), et tagasiside kasulikkust võivad õpilased hinnata selle andja taseme kaudu, on antav tagasiside eksperimendis kirjalik ja anonüümne.

Enamustes eeskju-uuringutes harjutati enne tagasiside vooru õpilasega tagasiside andmist (Baker 2016; Lundstrom, Baker 2009; Cho, MacArthur 2011; Chanski, Ellis 2017). Otsustasin võtta eeskju Papadopoulose jt (2017) uuringust, kus tagasiside andmist õpilastele eraldi ei õpetatud, kuid tagasisidet anti konkreetsete ette antud küsimuste kaudu. Nii on võimalik uurida, millist tagasisidet annavad õpilased ilma eelneva ettevalmistuseta. Tagasisideülesannete küsimuste sõnastamisel lähtusin kirjutamisülesannetest ja seda toetavatest õppematerjalidest.

Kogu protsess toimub keskkonnas Google Drive, kus õpilastele on loodud omanimelised kaustad ja failid, milles tegutseda. Et tagasiside voorus peavad tegutsema ainult andjad, saadetakse nad seda tegema teise klassiruumi. Kontrollrühma ja saajatega viiakse kolmel korral läbi tavalisi klassitunde.

2.1.1. Küsitlused

Enne eksperimendi läbiviimist täidavad kõik õpilased taustaandmete uuringu küsimustiku. Selle kaudu kogutakse meiliaadressid, mis seotakse õpilase isikliku kaustaga Google Drive'is. Küsimustikust selgub, milliseid tekste on õpilane pidanud gümnaasiumis kirjutama ja kas tal on olnud kogemusi kaasõppija tagasiside meetodil põhineva õppemeetodiga. Kui tal on, siis palutakse neid kogemusi kirjeldada. Küsimustikus peavad õpilased hindama skaalal ühest viieni kahte väidet, millest selgub nende hoiak kirjutamise kohta: (1) *kirjutamine on kaasasündinud anne, seda ei ole võimalik õppida*; (2) *head kirjutamisoskust on võimalik saavutada teadliku õppimise ja treenimise käigus*. Lisaks võivad taustaandmed olla abiks tulemuste lahti seletamisel ja põhjendamisel. Eksperimendi järel viiakse läbi teine küsitlus, millest selgub õpilase tagasiside eksperimendile ja kasutatud õppematerjalidele.

2.1.2. Kirjutamisülesanded

Kirjand tuleb kirjutada teemal tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste elukeskkonnale ja tarbimisvalikutele. Näiteid võib tuua meediast ja/või populaarteadusest ja/või dokumentaalfilmidest ja/või tänapäeva ühiskonnast.

Esimese mustandi ülesandes tuleb õpilasel osadeks võtta kirjandi ülesandepüstitus ja sel teemal mõtteid koguda (lisa 1.1). Järgnevatel ülesannetel on aga erinevalt esimesest kaks eesmärki: täiendada eelmist ülesannet ja kirjutada juurde uus osa. Teise mustandi uue osa kirjutamisel tuleb esitatud mõttearendused kirjutada lahti kirjandi sisulõikudeks (lisa 1.2). Kolmanda ülesande kirjutamisosa nõuab õpilaselt sissejuhatuse, kokkuvõtte ja pealkirja lisamist (lisa 1.3). Neljanda ülesande kirjutamisosa on puhtandi kirjutamine.

Tagasisidestamise voo ru tõttu toimivad rühmad olemasoleva teksti täiendamisel erinevalt. Andjate rühma suunatakse analüüsima enda teksti lähtudes samadest küsimustest, mille põhjal anti tagasisidet (lisa 1.4). Saajate rühma suunatakse tutvuma saadud tagasisidega ja selle põhjal oma tööd täiendama, kusjuures ülesande juurde lisatakse ka tagasiside küsimused (lisa 1.5). Kontrollrühma suunatakse täiendama oma tööd lähtudes neile modifitseeritud tagasiside küsimustest (lisa 1.6).

Et õpilastel oleks ühtsem arusaam kirjandi eri osadest, peavad nad enne mustandi kirjutamise alustamist läbi töötama õppematerjali, milleks on Tartu Ülikooli Eksami eksperdi blogipostitused. Igast loetud õppematerjali osast tuleb õpilasel kirjutada välja kolm olulisena tajutud mõtet, mille üle arutletakse 3–4-liikmelistes rühmades.

2.1.3. Kaasõppija tagasiside voo ru

Kaasõppija tagasiside voo ru koostamisel võtsin eeskujuna Chanski ja Ellise (2017) uurimusest. Enne mustandi täiendamist ja uue osa kirjutamist toimub ühesuunaline kaasõppija tagasiside voo ru, milles ühed ainult annavad tagasisidet ja teised ainult saavad tagasisidet. Tagasiside voo rus tegutsevad ainult andjad, teistel rühmadel on samal ajal

tavaline tund. Enne tagasiside andmist tutvuvad õpilased selle andmise hea tavaga (vt lisa 2)

Tagasisidestamise vooruks moodustatakse kuueliikmelised rühmad, mis koosnevad kolmest andjast ja kolmest saajast. Andjate kaustadesse tõstetakse nende rühma saajate pseudonüümitud tööd. Sellisel viisil toimides ei tea andja, kellele ta tagasisidet annab ega ka näe, millist tagasisidet annavad talle teised. Seega tagasisidestab andja kolme saaja tööd, see tähendab üks saaja saab oma tööle tagasisidet kolmelt kaasõpilaselt. Hiljem pseudonüümitakse ka tagasiside failid, mis tõstetakse tagasi saajate kausta. Saajad näevad nii ainult enda tööd ja sellele antud tagasisidet, kuid nad ei tea, kes neile tagasisidet andis. Kõik need sammud on pseudonüümitud, et õpilane ei hindaks tagasiside kasulikkust selle andja isikust lähtuvalt.

2.1.4. Andmete pseudonüümimine

Google Drive'is sisselogituna toimetades on õpilase kirjutatud võimalik tema nimega kokku viia. Eksperimendis tahetakse säilitada anonüümsus, et õpilane ei hindaks tagasiside kasulikkust selle andja isiku järgi ja vastupidi – ei annaks tekstile tagasisidet selle autorit silmas pidades. Uurija jaoks on aga oluline, kes millise kommentaari on andnud, mistõttu andmed pseudonüümitakse (näiteks RA1 tähistab Rakvere Riigigümnaasiumi andja rühma esimest õpilast, RS1 saaja rühma esimest õpilast).

Enne tagasiside vooru tõstetakse andjate kaustadesse nende rühma saajate pseudonüümitud tööd. Enne tagasiside tõstmist saaja kausta peab kustutama faili metaandmed, et tagasiside kommentaarid ei oleks nimelised. Lisaks peab originaalfaili teksti kopeerima uude faili, et Google Drive ei suudaks metaandmeid faili üleslaadimisel tuvastada.

2.1.5. Tagasisideülesanded

Tagasisidevoorudeks koostasid tagasisideülesanded, mis suunavad õpilasi tagasisidestama konkreetseid aspekte. Nii ei pea õpilased tagasisidestamisel keskenduma

kõikidele tekstitasanditele ja saavad rahulikult keskenduda aspektidele, mis on selles etapis olulised (Käpp 2021: 74).

Esimene tagasiside ülesanne suunab otsima näidet ja analüüsima selle sobivust ning veenvust. Põhiline küsimus on, kas kaasõpilase mõtetest võiksid sündida sisukal argumentatsioonil põhinevad sisulõigud. (Lisa 2.1.) Teine tagasiside keskendub lõikude sisule ja ülesehitusele (lisa 2.2.). Kolmas tagasiside suunab analüüsima sissejuhatust, kokkuvõtet ja pealkirja. Lisaks peab andja tõstma esile kohad, kus sõnastus segab sisust arusaamist. (Lisa 2.3.) Kui saajad asuvad oma töid tagasiside põhjal täiendama, saavad tagasisideülesanded nähtavaks ka neile. Kontrollrühma jaoks on tagasisideülesanded modifitseeritud selliseks, et see aitaks neil endi töid täiendada (lisa 3).

2.1.6. Osalejad

Eksperimendis osales 28 Rakvere Riigigümnaasiumi G2-3 (11.) klass. Eksperimendi käigus valminud tekstide uurimiseks koguti allkirjastatud nõusolekud (klassi 11 alaealise õpilase osalemise nõusoleku allkirjastas üks lapsevanematest). Selle klassi õpilased olid varem küll kirjandeid kirjutanud, kuid mitte sellisel viisil nagu siinses eksperimendis.

2.2. Uurimiseks valitud kirjutamisülesanne

Bakalaureusetöö piiratud mahu tõttu valiti uurimiseks eksperimendi teine ülesanne, milles õpilased pidid läbi töötatud õppematerjali põhjal kirjutama loetud kirjandi sisulõigud. Iga sisulõik pidi koosnema väitest, selgitusest, näitest ja järeldusest. Õpilastele tuletati tunnis suuliselt meelde, et ühes sisulõigus ei pea ilmtingimata käsitlema mõlemat kirjanditeemat – tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste elukeskkonnale ja tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste tarbimisvalikutele. (Lisa 1.2.)

2.2.1. Kirjutamisülesandes kasutatud õppematerjal

Enne kirjutamisülesannet töötasid õpilased läbi 2022. aasta eesti keele riigieksamiks ettevalmistumise kursuse jaoks loodud õppematerjali „Mõttest sisulõiguni“ (Kiik jt 2022). Blogipostituses on juhised, kuidas jõuda abstraktsetest mõtetest terviklike sisulõikudeni, keskendudes ennekõike näidetele. Lisaks on tutvustatud eksamikirjandi näidete kriteeriume ja lõigu struktuuriosi (väide, selgitus, näide, järeldus). Kui näited on olemas ja konkreetset, soovitatakse nende põhjal sõnastada väited koos selgitusega. Seejärel soovitatakse lisada lõiku kokku võttev ja kirjutamisülesande püstitusest lähtuv järeldus. Et toetada õpilaste arusaama lõigu ülesehitusest, on blogipostitusse valitud illustreerivad sisulõigud, milles iga komponent on erineva värviga. (Kiik jt 2022)

2.3. Uurimiseks valitud tagasisideülesanne

Teise tagasiside vooru eesmärk oli analüüsida kaasõpilase kirjandi sisulõike. Andjad pidid vastama tagasiside küsimustele iga kaasõpilase kirjandi sisulõigu põhjal. Ülesanne suunas õpilase tagasisidet kirjutama konkreetse lõigu juurde kommentaarina. Tagasiside küsimused olid järgmised:

- *Võta ette osadeks jagatud kirjutamisülesanne ja vasta, kas kaasõpilase sisulõik lähtub teemadest? Nimeta, kas konkreetne lõik käsitleb tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste elukeskkonnale või tarbimisvalikutele. Kirjelda, mis on olemas, mis on puudu ja mis ülearune.*
- *Kas ta avab ja selgitab oma väidet piisavalt, st kas Sa said aru, mida ja miks ta öelda tahab? Kui mõni mõttearendus on poolik, siis lisa kommentaar selle tekstiosa juurde, mida kursusekaaslane võiks sinu arvates edasi arendada ja anna soovitus, kuidas seda teha.*
- *Nimeta, milline on kaasõpilase kõige tugevam lõik ja põhjenda, miks Sa nii arvad.*

- *Nimeta, milline on kaasõpilase kõige nõrgem lõik ja põhjenda, miks Sa nii arvad.*
- *Mida kasulikku oskad talle kirjutatuga seoses veel soovitada?*

2.4. Materjal

Nii andjate kui ka saajate rühmas oli esialgu üheksa õpilast. Sisulõikude kirjutamisel puudus mõlemast rühmast üks õpilane, mistõttu jäi mõlemasse rühma kaheksa õpilast. Saaja puudumise tõttu tagasisidestasid õpilased RA4, RA5 ja RA6 kahte tööd kolme asemel. Andja puudumise tõttu said RS7, RS8 JA RS9 oma töödele kaks tagasisidet kolme asemel. Siinse töö uurimismaterjaliks võeti kõik selles voorus antud 122 tagasisidekommentaari, milles tagasisidet eri aspektidele on kokku 236.

3. ANALÜÜSIMEETOD

Materjali analüüsiks kasutasin Exceli tabelarvutusprogrammi. Kõigepealt lõin Wordis koodi alusel uue makro, mis koondab uude faili kommentaarid koos tekstikohaga, millele kommentaar antud on. Tagasiside kommentaar, tekstiosa ja andja olid eraldatud nurksulgudega. Uue faili teksti kopeerisin Excelisse ja tõstsin eraldi veergudesse. Nii sain veerud *tekstiosa, andja ja tagasiside kommentaar*. Mõne tekstiosa kohta käiv kommentaar oli õpilase poolt põimitud vaid esimese sõna külge, mistõttu pidin tervikuid tekstiosi tabelisse käsitsi juurde lisama. Kuna tagasiside kommentaarid olid anonüümsed, siis andja oli esialgu igas reas *autor* – need asendasin käsitsi andja koodiga (näiteks RA1 tähistab Rakvere Riigigümnaasiumi andja rühma esimest õpilast). Vasakule lisasin saaja veeru, millesse sisestasin saaja koodi (näiteks RS1 tähistab Rakvere Riigigümnaasiumi saaja rühma esimest õpilast). Samuti lisasin eraldi veeru igale aspektile, mida õpilased

tagasisidestasiid (vt ptk 3.1). Nii sain tabeli, milles on eraldi veergudes tagasiside *saaja*, *tekstiosa*, *andja*, *tagasiside kommentaar* ja *aspektid*.

Seejärel analüüsisin tagasisidekommentaare. Ühes kommentaaris oli tavaliselt koos mitu erineva aspekti tagasisidet, seega märgendasin iga kommentaari kõik tagasisideaspektid. Seejärel vaatasin, kuidas aspekte tagasisidestati, st missugust tüüpi tagasisidet neile anti (vt ptk 3.2). Tagasisideaspektide ja -tüüpide määramisel kasutasin kvalitatiivset analüüsimeetodit. Aspektide ja tüüpide esinemist uurisin kvantitatiivselt ning järeldute tegemisel kasutasin mõlemat meetodit.

3.1. Tagasisideaspektid

Tagasisidet anti viiest osast koosneva tagasisideülesande põhjal (vt tabel 1 ja ptk 2.2). Esimese tagasisideülesande osa suunas õpilast analüüsima, kas sisulõik lähtub kirjutamisülesande teemadest, st kas teema on olemas, ja nimetama konkreetset käsitletud teemat. Seega esimese osa üks aspekt on TEEMA. Lisaks pidid õpilased kirjutamisülesande õppematerjalidest lähtudes analüüsima lõigu ülesehitust, mistõttu on esimese osa aspektid on veel VÄIDE, SELGITUS, NÄIDE ja JÄRELDUS. Teises tagasisideülesande osas pidid õpilased analüüsima väite selgitust ja arusaadavust ning tooma esile poolikuid mõttearendusi. Järelikult on tagasiside aspekte selles osas neli: VÄIDE, SELGITUS, SÕNASTUS ja SISU. Kolmas ja neljas tagasisideülesande osa nõudsid õpilaselt kõige tugevama ja nõrgema lõigu esiletoomist, mistõttu on tagasiside aspekt mõlemal LÕIK. Viies osa oli avatud küsimus: õpilased said valida, mida nad lisaks eelnevatele aspektidele veel tagasisidestada soovivad. Niisiis tuleb sellest osast aspekt MUU. Tagasisideülesande küsimustest lähtuvalt kujunes kokku üheksa tagasiside aspekti: TEEMA, VÄIDE, SELGITUS, NÄIDE, JÄRELDUS, SÕNASTUS, LÕIK, SISU ja MUU (vt tabel 1).

Tabel 1. Tagasisideaspektid tagasisideülesande osadest lähtudes.

Tagasisideülesande osa	Tagasisideaspektid
<p>Võta ette osadeks jagatud kirjutamisülesanne ja vasta, kas kaasõpilase sisulõik lähtub teemadest? Nimeta, kas konkreetne lõik käsitleb tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste elukeskkonnale või tarbimisvalikutele. Kirjelda, mis on olemas, mis on puudu ja mis ülearune.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teema 2. Väide 3. Selgitus 4. Näide 5. Järeldus
<p>Kas ta avab ja selgitab oma väidet piisavalt, st kas Sa said aru, mida ja miks ta öelda tahab? Kui mõni mõttearendus on poolik, siis lisa kommentaar selle tekstiosa juurde, mida kursusekaaslane võiks sinu arvates edasi arendada ja anna soovitus, kuidas seda teha.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Väide 2. Selgitus 3. Sõnastus 4. Sisu
<p>Nimeta, milline on kaasõpilase kõige tugevam lõik ja põhjenda, miks Sa nii arvad.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lõik
<p>Nimeta, milline on kaasõpilase kõige nõrgem lõik ja põhjenda, miks Sa nii arvad.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lõik
<p>Mida kasulikku oskad talle kirjutatuga seoses veel soovitada?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Muu

3.2. Tagasisidetüübid

Ühes tagasisidekommentaaris oli õpilane tavaliselt tagasisidestanud mitut aspekti, seega tagasisidetüübi märgendasin ühe tervikliku tagasiside osa kohta, nagu ka Cho jt (2006) oma uurimuses. Tagasisidekommentaaridega lähemalt tutvudes kujunes neli erinevat tüüpi: nimetav, kiitev, probleemi esitav ja lahendust pakkuv (vt tabel 2). Need tagasisidetüübid on sarnased, kuid mitte identsed ühe eeskjuu-uuringu liigitusega (Cho, MacArthur 2011). Materjali analüüsi käigus tundus mõistlikum, et kui õpilane oli esitanud probleemi ja/või seda analüüsinud, siis tagasisidetüüp on mõlemal juhul probleemi esitav. Seda sellepärast, et tagasisideaspektid olid väga konkreetsed, mistõttu pikka analüüsivat teksti tagasisidestades ei kirjutatud. Eeskjuu-uuringus olid probleemi esitav ja analüüsiv tagasiside kaks erinevat tüüpi. Tagasisideülesandes pidid õpilased nimetama lõigu struktuuriosi ja käsitletavat teemat, millest tuleb tagasisidetüüp *nimetav* (aspektides TEEMA, VÄIDE, SELGITUS, NÄIDE, JÄRELDUS ja MUU). Sellist tüüpi eeskjuu-uuringus ei olnud. Tabelis 2 on esitatud tagasisidetüübid lihtsustatud kujul, allpool annan täpsema ülevaate.

Tabel 2. Tagasisidetüübid

Tagasisidetüüp	Kirjeldus	Näide
Nimetav	Õpilane nimetab, mis on olemas.	Teisele väitele on olemas selgitus.
Kiitev	Õpilane annab positiivset hinnangut.	Näited on asjakohased.
Probleemi esitav	Õpilane tõstab esile probleemi.	Järeldus on puudu.
Lahendust pakkuv	Õpilane esitab konkreetse lahenduse.	Selle lõigu liidaksin mina teise lõiguga, kus on ka toodud sisse kulleriteenused.

Nimetavas tagasisidetüübis õpilane nimetas, mis aspekt on olemas või millist teemat lõigus käsitletakse (vt näide 1).

- (1) *Olemas on väide ja saan aru, et lõik keskendub inimese keskkonnale.*¹ (RA2→RS2)²

Kiitvas tagasisidetüübis andis õpilane aspektile positiivse hinnangu (vt näide 2) või nimetas tugevaima lõigu (vt näide 3).

- (2) Kirjutatud on elukeskkonnast ning ka tarbimisvalikutest. *Näited on asjakohased.* Ise polekski selle näite peale tulnud. (RA4→RS6)
- (3) Mõlemad teemad on käsitletud. Kõik vajalikud punktid on olemas. Järeldus on samuti hea. *Kõige tugevam sisulõik, sest kirjutatud on täpselt ja konkreetselt teemapunktide kohta.* (RA4→RS6)

Probleemi esitavas tagasisidetüübis esitas õpilane, mis on puudu, ebakorrektn, ebapiisav (vt näide 4) või tõi esile kõige nõrgema lõigu (vt näide 5).

- (4) *Kirjutatud on lõigus, et inimese elukeskkond muutub turvalisemaks ning järelduses on toodud pikalt välja, kuidas tegelikult ei saa neid täielikult usaldada.* Näited ja väited on asjakohased. (RA4→RS6)
- (5) *Kõige nõrgem lõik.* (RA7→RS9)

Samas võis õpilane probleemi mitte nimetada, kuid viidata sellele kaudselt, näiteks sõnastades soovitus, mis ei ole konkreetne probleemilahendus (vt näide 6).

- (6) *Lõpuks tuli kauaoodatud järeldus :). Sisu hea, kõik olemas. Kindlasti Sinu tugevaim lõik. Natuke võiksid tuua sisse rohkem seotust soovitud teemaga, kuid muidu üldpilt hea.* (RA5→RS6)

Mõnedel juhtudel oli õpilane esitanud probleemse aspekti kohta küsimuse (näide 7), lisanud vastuväitva selgituse (näide 8) või teinud mõlemat (näide 9).

¹ Kursiivis esiletõstetud tagasisidekommentaari osa illustreerib selgitatavat tagasisidetüüpi.

² Esimene kood tähistab tagasiside andjat ning noole järel olev kood tähistab tagasiside saajat.

- (7) *Miks ei pea inimesed muretsema tehnoloogiaga seotud probleemide pärast? Kas kõik uuendused on tehnoloogiaga seotud (esimesed 3-4 rida)?* Tekst ei räägi tehnoloogiliste uuenduste mõjust inimeste elukeskkonnale ega tarbimisvalikutele. (RA7→RS8)
- (8) *Paljud kullerid näiteks Tallinnas või Tartus kasutavad toidu kohaletoimetamiseks jalgrattaid, sest nii on liiklemine lihtsam. Ja aktuaalne on, et püütakse ikka parandada praegust olukorda, kus ei oleks nii palju plastikust karpe jne.* (RA1→RS3)
- (9) *Kas on see tõesti tavaline? Väga palju inimesi, keda tunnen teevad siiani samamoodi. Jah on sellist laadi inimesi, kes tormavad kohe uut ostma, kuid see kindlasti ei ole tavaline.* (RA8→RS7)

Lahendust pakkuv tagasisidetüübis esitas õpilane konkreetseid võimalusi kirjutatu täiendamiseks. Selle eeldus on, et õpilane märkas aspektis probleemi, kusjuures probleem võis, aga ei pidanud olema nimetatud. Mõlemal juhul märkisin tagasisidetüübiks *lahendust pakkuv*. (Vt näide 10)

- (10) *Mõttearendustes on punkt, kus oled välja toonud, et inimeste suhtlemine üksteisega on muutunud. Mina lisaksin sellest teemast siia lõigu näidetega, kuidas toimus suhtlus näiteks eelmisel sajandil ning kuidas käib see nüüd. Samuti võid välja tuua, mida head sellega kaasneb ning mis on halb.* (RA1→RS3)

4. ANALÜÜS

4.1. Tagasisideaspektid ja -tüübid

4.1.1. Teema

Teemat tagasisidestasid õpilased kokku 45 korda, milles tagasisidetüübid jaotusid järgmiselt: 26 nimetavat, 11 probleemi esitavat, kuus kiitvat ja kaks lahendust pakkuvat (vt tabel 3).

Tabel 3. Tagasisidetüüpide jaotumus aspektis TEEMA.

Tagasisidetüüp	Tagasiside arv
Nimetav	26
Probleemi esitav	11
Kiitev	6
Lahendust pakkuv	2
Kokku	45

Nimetavas tagasisides väljendas õpilane, et kirjutamisülesandes nõutud teema on olemas. Selle sõnastamiseks kasutasid õpilased kolme varianti: sisulõik lähtub teemast, on seotud teemaga või vastab teemale (vt näited 11–13). Lisaks nimetati ka konkreetseid käsitletud teemasid (vt näide 14).

(11) *Sisulõik lähtub teemast.*³ Sain aru, millest lähtutakse ning mida sellega öelda tahetakse.
(RA6→RS6)

(12) Väide kenasti olemas, sisu piisavalt lahti seletatud. *Teemaga minu arust kenasti seotud*
(RA5→RS6)

³ Kursiivis esiletõstetud tagasisidekommentaari osa on tagasiside käsitletavale aspektile.

(13) *Kõik lõigud vastavad teemadele ning on kirjutatud sisukalt. (RA3→RS3)*

(14) *Sisulõigus on kirjutatud nii elukeskkonnast kui ka tarbimisvalikutest. On välja toodud mugavus ja oma elukeskkonna valimine läbi tehnoloogia uuenduste. Näiteid on lihtsad ja arusaadavad. Samuti on väga hea järeldus! (RA4→RS5)*

Probleemi esitavas tagasisides väljendati teema puudumist, vähest käsitlemist või ebaselgust (vt näited 15–16). Kiitvas tagasisides kiideti teemat või selle käsitlemist (vt näide 17). Lahendust pakkuvast tagasisides esitati konkreetne lahendus teemat puudutavale probleemile (vt näide 18).

(15) *Viimane lause poolik ja kumbagi teemat pole välja toodud/kirjeldatud. (RA7→RS8)*

(16) *Minu arvates kirjutasid sa pigem tarbimisvalikutest. Võiksid rohkem välja tuua muutuseid elukeskkonnas. (RA4→RS5)*

(17) *Lõigu ülesehitus väga hea! Järeldus vaid puudu. Näited ja seletused olemas ning teemaga on mindud piisavalt süvitsi. (RA5→RS6)*

(18) *Selle lõigu liidaksin mina teise lõiguga, kus on ka toodud sisse kulleriteenused. Praegu korraldatakse ühte teemat kaks korda. (RA1→RS3)*

4.1.2. Väide

Väidet tagasisidestasi õpilased kokku 23 korda, milles tagasisidetüübid jaotusid järgmiselt: 14 nimetavat, kuus probleemi esitavat ja kolm kiitvat. Lahendust pakkuvat tagasisidet väite kohta ei antud. (Vt tabel 4)

Tabel 4. Tagasisidetüüpide jaotumus aspektis VÄIDE.

Tagasisidetüüp	Tagasiside arv
Nimetav	14
Probleemi esitav	6
Kiitev	3
Kokku	23

Nimetavas tagasisides kinnitati, et väide on olemas (vt näited 19–20). Probleemi esitavas tagasisides väljendati väite puudumist, ebakorrektsust või -selgust (vt näide 21). Kiitvas tagasisides anti väitele positiivset hinnangut (vt näide 22).

(19) Hästi tehtud lõik, mis keskendub inimese keskkonnale. *Olemas on nii väide kui ka näide.* Selgitus on lühikese võitu. Ei saanud aru täpselt kuidas meditsiini arendus mõjutab inimese elukeskkonda. (RA2→RS1)

(20) *Lisasid kolmanda väite, millele puudub selgitus ja näide.* (RA2→RS3)

(21) *Esimene lause oleks juba nagu seletus, seega siia võiks tekitada juurde korraliku väite.* (RA5→RS5)

(22) Kirjutatud on lõigus, et inimese elukeskkond muutub turvalisemaks ning järeluses on toodud pikalt välja, kuidas tegelikult ei saa neid täielikult usaldada. Näited ja *väited on asjakohased.* (RA4→RS6)

4.1.3. Näide

Näidet tagasisidestasisid õpilased kokku 38 korda, milles tagasisidetüübid jaotusid järgmiselt: 13 kiitvat, 11 nimetavat, 10 probleemi esitavat ja neli lahendust pakkuvat. (Vt tabel 5)

Tabel 5. Tagasisidetüüpide jaotumus aspektis NÄIDE.

Tagasisidetüüp	Tagasiside arv
Kiitev	13
Nimetav	11
Probleemi esitav	10
Lahendust pakkuv	4
Kokku	38

Kiitvas tagasisides anti väitele positiivne hinnang – enamasti sõnadega *hea, asjakohane või arusaadav* (vt näited 23–25). Nimetavas tagasisides kinnitati, et *näide on olemas* (vt näide 26). Probleemi esitavas tagasisides väljendati näite puudumist, kordamist või

ebakorrektsust (vt näide 27). Lahendust pakkuvast tagasisides esitati konkreetne võimalus näite täiendamiseks (vt näide 28).

- (23) Sisulõigus on kirjutatud nii elukeskkonnast kui ka tarbimisvalikutest. On välja toodud mugavus ja oma elukeskkonna valimine läbi tehnoloogia uuenduste. *Näiteid on lihtsad ja arusaadavad. Samuti on väga hea järeldus!* (RA4→RS5)
- (24) Kirjutatud on elukeskkonnast ning ka tarbimisvalikutest. *Näited on asjakohased. Ise polekski selle näite peale tulnud.* (RA4→RS6)
- (25) Lõik võiks nõksa pikem olla, aga muidu *näited* ja laused *on loogilised ja head.* (RA8→RS7)
- (26) Ka siin on väide ja järeldus puudu, kuid sisu osa on piisav, seletused ja *näited olemas*. Tulekski juurde tekitada väide ja järeldus, siis läheks ka lõik natuke pikemaks. (RS5→RS5)
- (27) *Kirjutatud on sama näidet kaks korda, aga lihtsalt teise sõnastusega.* Muidu sisulõik jällegi asjakohane. (RA4→RS6)
- (28) Sisulõiku saab edasi arendada. Soovitavalt teha sama pikaks kui eelmised lõigud. *Lisada konkreetsemad näited. Lähtuda küsimusest: Kuidas need kodused tööd lihtsamaks muudavad?* (RA6→RS5)

4.1.4. Selgitus

Selgitust tagasisidestasiid õpilased kokku 28 korda, milles tagasisidetüübid jaotusid järgmiselt: 13 nimetavat, 10 probleemi esitavat ja 5 kiitvat. Lahendust pakkuvat tagasisidet selgituse kohta ei antud. (Vt tabel 6)

Tabel 6. Tagasisidetüüpide jaotumus aspektis SELGITUS.

Tagasisidetüüp	Tagasiside arv
Nimetav	13
Probleemi esitav	10
Kiitev	5
Kokku	28

Nimetavas tagasisidetüübis kinnitati, et selgitus on olemas (vt näited 29–30). Probleemi esitavas tagasisides väljendati selgituse puudumist, ebapiisavust või ebakorrektsust (vt näited 30–31). Kiitvas tagasisides anti selgitusele positiivne hinnang (vt näide 32).

(29) *Teisele väitele on olemas selgitus.* (RA2→RS3)

(30) Sisu on üldjuhul piisav ning *seletused* ja näited *olemas*. (RA5→RS5)

(31) Olemas on näide, kuid *väite ja näite vahel peab olema ka selgitus*. (RA2→RS3)

(32) *Aga kui tehnoloogiavidin läheb katki? siis muretsesin mina küll ning see oleks probleem.*
(RA8→RS8)

(33) Näited, *sissejuhtaus kõik on hea*. Laused on loogilised ning ülimalt lihtsasti arusaadavad.
(RA8→RS7)

4.1.5. Järeldus

Järeldust tagasisidestati kokku 20 korda, milles tagasisidetüübid jaotusid järgmiselt: 15 probleemi esitavat, kolm kiitvat ja kaks nimetavat. Lahendust pakkuvat tagasisidet järelduse kohta ei antud. (Vt tabel 7)

Tabel 7. Tagasisidetüüpide jaotumus aspektis JÄRELDUS.

Tagasisidetüüp	Tagasiside arv
Probleemi esitav	15
Kiitev	3
Nimetav	2
Kokku	20

Probleemi esitavas tagasisides väljendati järelduse puudumist ja ebakorrektsust ning ühel korral ka valet asetust lõigus (vt näited 34–35). Kiitvas tagasisides anti järeldusele positiivne hinnang (vt näide 36). Nimetavas tagasisides kinnitati, et järeldus on olemas (nt näide 37).

(34) Väidet võiks muuta rohkem kirjeldavaks, et see oleks pikem. *Samuti tundub, et järeldus puudub.*
(RA1→RS3)

(35) Kirjutatud on lõigus, et inimese elukeskkond muutub turvalisemaks ning järelduses on toodud pikalt välja, kuidas tegelikult ei saa neid täielikult usaldada. Näited ja väited on asjakohased.
(RA4→RS6)

(36) Sisulõigus on kirjutatud nii elukeskkonnast kui ka tarbimisvalikutest. On välja toodud mugavus ja oma elukeskkonna valimine läbi tehnoloogia uuenduste. Näiteid on lihtsad ja arusaadavad. *Samuti on väga hea järeldus!* (RA4→RS5)

(37) *Lõpuks tuli kauaoodatud järeldus :).* Sisu hea, kõik olemas. Kindlasti Sinu tugevaim löik. Natuke võiksid tuua sisse rohkem seotust soovitud teemaga, kuid muidu üldpilt hea.
(RA5→RS6)

4.1.6. Sõnastus

Sõnastust tagasisidestati kokku 14 korda, milles tagasisidetüübid jaotusid järgmiselt: 10 probleemi esitavat, kaks kiitvat ja kaks lahendust pakkuvat. Nimetavat tagasisidet sõnastuse kohta ei antud. (Vt tabel 8)

Tabel 8. Tagasisidetüüpide jaotumus aspektis SÕNASTUS.

Tagasisidetüüp	Tagasiside arv
Probleemi esitav	10
Lahendust pakkuv	2
Kiitev	2
Kokku	14

Probleemi esitavas tagasisides toodi esile sõnakordusi ja lausete ebaselgust (vt näited 38–39). Lahendust pakkuv tagasisides esitati konkreetne sõnastuse parandus (vt näide 40). Kiitvas tagasisides anti sõnastusele positiivne hinnang (vt näide 41).

(38) Sisulõigud on arusaadavad, kuid iga löik algab sõnaga tehnoloogia, mida võiks muuta ja proovida alustada lõiku teisiti. (RA3→RS2)

(39) *Praegu jääb tunne, et rendivad seda ühte autot samal ajal :)* (RA1→RS3)

(40) *Kaasnevad võiks asendada näiteks tulevad kaasa?* (RA1→RS3)

(41) *Lõik võiks nõksa pikem olla, aga muidu näited ja laused on loogilised ja head.* (RA8→RS7)

4.1.7. Lõik

Lõiku tagasisidestati kokku 43 korda, milles tagasisidetüübid jaotusid järgmiselt: 24 kiitvat ja 19 probleemi esitavat. Nimetavat ja lahendust pakkuvat tagasisidet lõigu kohta ei antud. (Vt tabel 9)

Tabel 9. Tagasisidetüüpide jaotumus aspektis LÕIK.

Tagasisidetüüp	Tagasiside arv
Kiitev	24
Probleemi esitav	19
Kokku	43

Kiitvas tagasisides tõsteti esile kõige tugevamat lõiku ja anti lõigule positiivne hinnang (vt näited 42–43). Probleemi esitavas tagasisides toodi esile kõige nõrgem lõik ja väljendati, et lõik on puudulik või ebaselge (vt näited 44–45).

(42) *See on kindlasti minu arvates kõige parem lõik. Teema ning näide on väga lihtsasti arusaadav ning otsekohene. Kasutaksin kindlasti seda kirjandis.* (RA9→RS9)

(43) *Kõik lõigud vastavad teemadele ning on kirjutatud sisukalt.* (RA3→RS3)

(44) *Lõik võiks nõksa pikem olla, aga muidu näited ja laused on loogilised ja head.* (RA8→RS7)

(45) *See lõik on kõige nõrgem. Võrreldes teistega ka lühem ning sisu on puudulik. Pole korrektset lõigu ülesehitust. Tundub, et jäänud poolikuks lihtsalt.* (RA5→RS5)

4.1.8. Sisu

Sisu tagasisidestati kokku 17 korda, milles tagasisidetüübis jaotusid järgmiselt: 10 probleemi esitavat, kuus kiitvat ja üks lahendust pakkuv. Nimetavat tagasisidet sisu kohta ei antud. (Vt tabel 10)

Tabel 10. Tagasisidetüüpide jaotumus aspektis SISU.

Tagasisidetüüp	Tagasiside arv
Probleemi esitav	10
Kiitev	6
Lahendust pakkuv	1
Kokku	17

Probleemi esitavas tagasisides väljendati, et sisu on puudulik või kordub (vt näited 46–47). Kiitvas tagasisides anti sisule positiivne hinnang (vt näide 48). Lahendust pakkuvas tagasisides esitati konkreetne sisuline lahendus (vt näide 49).

(46) *Sisulõikudes on toodud välja vaid positiivsed küljed, mis ilmselt pole vale, kuna pole öeldud, et tuleb kirjutada ka negatiivsetest külgedest. Soovitaksin siiski tuua näiteid ka negatiivsest, kuna tehnoloogilised uuendused ei too elukeskkonnale ja tarbimisvalikutele kaasa vaid head.* (RA3→RS1)

(47) *See vb kõige nõrgem lõik, sest sisu kordub kattub natuke esimese lõiguga.* (RA5→RS6)

(48) *Sisu on üldjuhul piisav ning seletused ja näited olemas.* (RA5→RS5)

(49) *Mõttearendustes on punkt, kus oled välja toonud, et inimeste suhtlemine üksteisega on muutunud. Mina lisaksin sellest teemast siia lõigu näidetega, kuidas toimus suhtlus näiteks eelmisel sajandil ning kuidas käib see nüüd. Samuti võid välja tuua, mida head sellega kaasneb ning mis on halb.* (RA1→RS3)

4.1.9. Muu

Ülesandeväliseid (ülesannet vt ptk 3.1) aspekte tagasisidestati kaheksa korda, milles tagasisidetüübid jaotusid järgmiselt: neli nimetavat, kaks kiitvat, üks lahendust pakkuv ja üks probleemi esitav (vt tabel 11).

Tabel 11. Tagasisidetüüpide jaotumus muudes aspektides.

Tagasisidetüüp	Tagasiside arv
Nimetav	4
Kiitev	2
Lahendust pakkuv	1
Probleemi esitav	1
Kokku	8

Neli korda nimetati, et kõik vajalik on olemas, kuid tagasiside kommentaarid ei olnud täpselt aru saada, mida sõnaga *kõik* tähistati (vt näide 50). Kahel korral kiideti töö tegijat (vt näide 51). Ühel korral pakuti lahendust ortograafiaveale ja märgati probleemi lausete järjestuses (vt näited 52–53)

(50) Tehnoloogia arenduste mõju inimeste elukeskkonnale. *Kõik on olemas.* (RA7→RS7)

(51) *Oled väga osav ja laia silmaringiga inimene*, kuid minu nõuanne on panustada rohkem sisule, mitte nõ sissejuhtusele. Sissejuhatus on meeletult pikk ning sisu ise, mis on vajalik on pigem lühem. *Muide väga hea töö :)* (RA8→RS8)

(52) *järgarvnumber, lisada "."* (RA6→RS5)

(53) *Vb see võiks olla viimane lause, siis sobiks äkki ka järelauseks.* (RA5→RS5)

5. TULEMUSED

Õpilased tagasisideülesande tagasisidestasisid ülesande kõiki üheksat aspekti: TEEMA, VÄIDE, SELGITUS, NÄIDE, JÄRELDUS, LÕIK, SISU, SÕNASTUS ja MUU (vt ptk 3.1). Analüüsi käigus kujunes neli tagasisidetüüpi: nimetav, kiitev, probleemi esitav ja lahendust pakkuv (vt ptk 3.2)

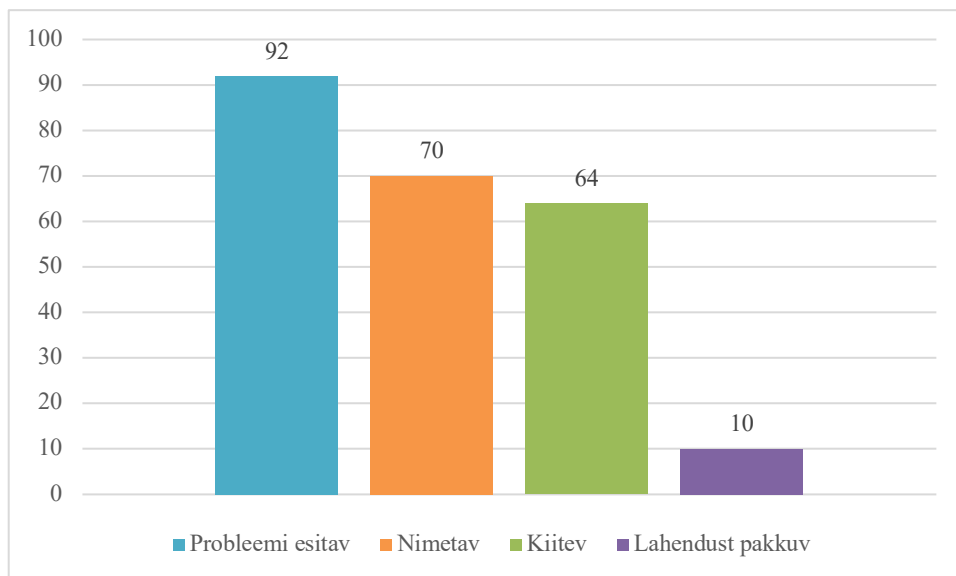
Õpilased kirjutasid kokku 122 kommentaari, milles tagasisidet erinevatele aspektidele oli 236 (vt tabel 12). Kõige rohkem, 45 korda, tagasisidestati aspekti TEEMA. Kõige vähem, 14 korda, tagasisidestati aspekti SÕNASTUS. Kaheksal korral tagasisidestati aspekte, mida tagasisideülesandes ei olnud (aspekt MUU).

Tabel 12. Tagasiside arv aspektide kohta

Tagasisideaspekt	Tagasiside arv
Teema	45
Lõik	43
Näide	38
Selgitus	28
Väide	23
Järeldus	20
Sisu	17
Sõnastus	14
Muu	8
Kokku	236

Tagasisideülesandest lähtudes andsid õpilased aspektide kohta nelja erinevat tüüpi tagasisidet: nimetav, kiitev, probleemi esitav ja lahendust pakkuv. Eesti õpilaste tagasisidetüüpide jaotumise tendentsid on kooskõlas varasemate uuringute tulemustega (Cho, Cho 2011; Cho, MacArthur 2011): õpilased andsid enim probleemi esitavat (92

korda / 39%) tagasisidetüüpi. Arvuliselt teine tüüp oli nimetav (70 / 30%) ja kolmas kiitev (64 / 27%). Kõige vähem oli lahendust pakkuvat (10 / 4%) tagasisidetüüpi. (Vt joonis 1)

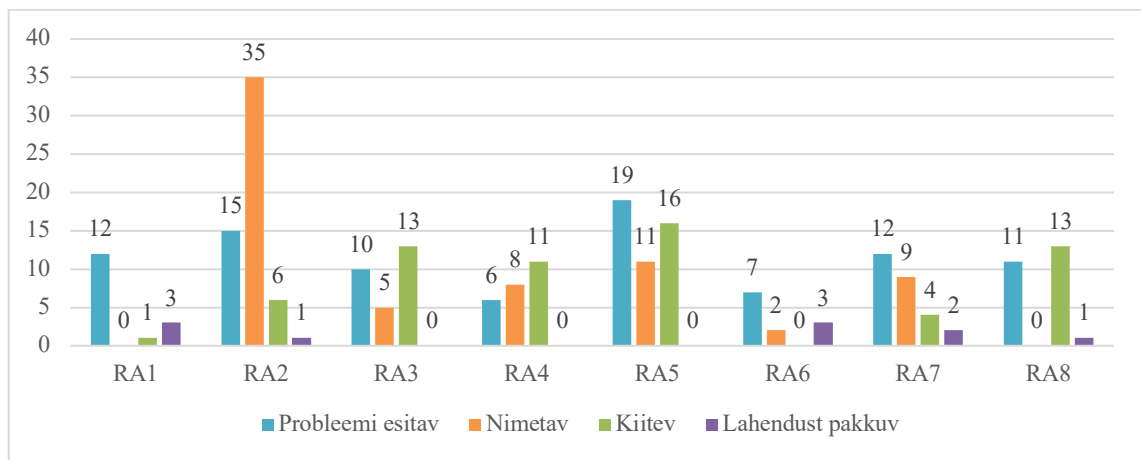

Joonis 1. Tagasiside tagasisidetüüpide kaupa

Siinses töös ei võeta otseselt arvesse seda, kui palju iga andja tagasisidet andis, kuigi andjate keskmine tagasiside arv töö kohta oli küllalt erinev. Ühe töö kohta keskmiselt andis kõige rohkem tagasisidet RA5 (23) ning kõige vähem RA1 (5). Kõik õpilased andsid probleemi esitavat, kiitvat ja nimetavat tüüpi tagasisidet. Lahendust pakkuvat tagasisidet andsid viis õpilast. (Vt tabel 13; joonis 2)

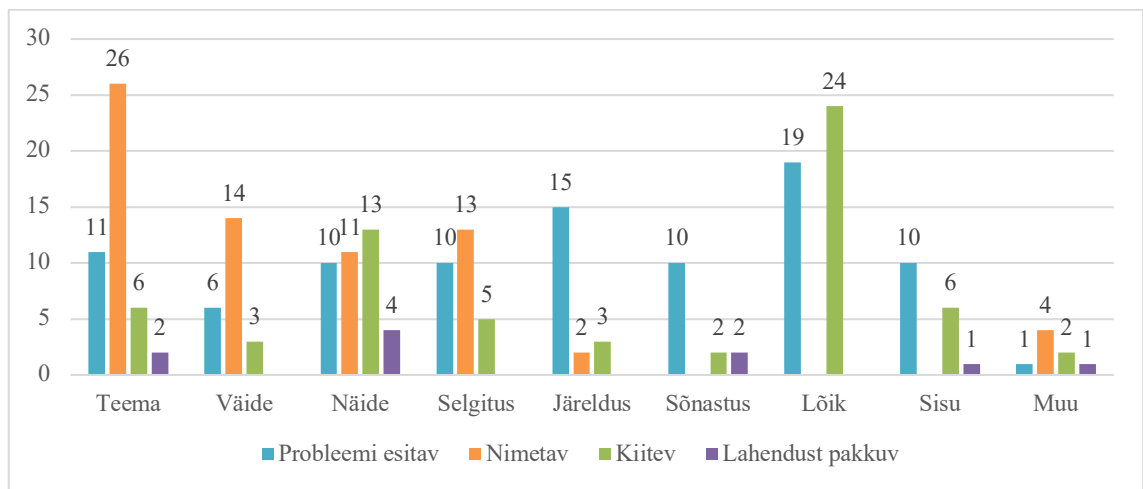
Tabel 13. Andjate keskmine tagasiside arv ühe töö kohta.

Andja	Keskmine tagasiside
RA5	23
RA2	19
RA4	13
RA3	9
RA7	9
RA8	8
RA6	6
RA1	5

Joonis 2. Tagasisidetüübid andjate kaupa

Probleemi esitavat tagasisidet anti iga aspekti kohta: kõige rohkem LÕIGU (19) ja kõige vähem VÄITE (6) kohta (vt joonis 2). Ühel korral märgati probleemi ülesandevälises aspektis ORTOGRAAFIA. Nimetavat tagasisidetüüpi suunas andma tagasisideülesande esimene osa (vt ptk 3.1), mistõttu anti seda aspektidele TEEMA, VÄIDE, NÄIDE, SELGITUS, JÄRELDUS. Kõige rohkem nimetati TEEMAT (26) ja kõige vähem JÄRELDUST (2). Kiitvat tagasisidetüüpi anti nagu ka probleemi esitavat iga aspekti kohta. Kõige rohkem kiideti LÕIKU (24), sest tagasisideülesanne nõudis konkreetselt tugevaima lõigu esiletoomist. Muid aspekte ülesanne kiitma ei suunanud. Kõige vähem kiideti SÕNASTUST (2) ja kahel korral ka ülesandeväliselt aspekti. Lahendust pakkuva tagasiside eeldus on, et õpilane märkas probleemi. Õpilased pakkusid lahendust probleemidele aspektides TEEMA (2), NÄIDE (4), SÕNASTUS (2), SISU (1) ja ühel korral ka ülesandevälises aspektis. Lahendust ei pakutud probleemidele aspektides VÄIDE, SELGITUS, LÕIK ja JÄRELDUS. (Vt joonis 3)

Joonis 3. Tagasisidetüüpide jaotumus aspektide kohta

6. JÄRELDUSED

Siinses bakalaureusetöös uurisin, kuidas õpilased tagasisideülesande põhjal tagasisidestavad üksteise kirjutamisülesande sisulõike. Taustaandmete küsimustikust nähtus, et andja rühma õpilastel ei olnud varasemat kogemust tagasiside andmisega kaasõpilaste töödele.

Sivenbring (2019) on leidnud, et algajad kirjutajad keskenduvad tagasisidestades liialt õigekirjale, sõnastusele ja stiilile, mistõttu sisulist tagasisidet antakse vähe. Siinse eksperimendi tagasisideülesandes pidid õpilased hindama, kas teema ja lõigu struktuuriosad on olemas või jääb millestki puudu, et argumentatsioon oleks piisav. Ülesande teises osas oli küsitud: *Kas ta avab ja selgitab oma väidet piisavalt, st kas Sa said aru, mida ja miks ta öelda tahab?* Ennekõike taheti sellega suunata õpilasi analüüsima väite selgitust, kuid väide võib olla arusaamatu ka keerulise sõnastuse tõttu. Seega võisid õpilased tagasisidestada ka aspekti SÕNASTUS, mida tagasisideülesandes otseselt küsitud ei olnud. Lisaks oli tagasisideülesandes üks avatud küsimus, mis lubas õpilastel tagasisidestada mistahes ülesandevälist aspekti. Analüüsist selgus, et kaasõpilaste antud tagasiside on kooskõlas tagasisideülesandega – see tähendab, et õpilased tagasisidestasid aspekte, mida ülesanne nõudis. Õpilased mõistsid väga hästi õppematerjalides (Kiik jt: 2022) esitatud lõigu struktuuriosi ja oskasid neid kaasõpilaste töödes analüüsida. 91% tagasisidest oli SISU, TEEMA, LÕIGU või selle struktuuriosade kohta. Vaid 9% kogu tagasisidest oli aspekti SÕNASTUS või mõne ülesandevälise aspekti kohta. Tagasisideülesandest sõltus samuti, millist tagasisidetüüpi aspektidele anti. Näiteks suunas ülesande kolmas osa esile tooma kõige tugevamat lõiku, mistõttu sai aspekt LÕIK palju kiitvat tüüpi tagasisidet. Nagu leidis Baker (2016), näitavad ka siinsed tulemused, et õpetaja koostatud tagasisideülesannet järgides on õpilased võimelised andma sisulist asjakohast tagasisidet. Seda kõike ilma eelneva tagasiside andmise treeninguta. Seega on kaasõppija tagasiside õppemeetodit kasutades oluline läbi mõelda,

mida tagasisidestamise protsessis õpilaselt tahetakse ja vastavalt sellele kujundada sobilik tagasisideülesanne.

Nagu Cho ja MacArthuri (2011) uurimuses, andsid õpilased ka siinses eksperimendis aspektide kohta kõige rohkem probleemi esitavat tagasisidetüüpi ja seda tegid kõik õpilased. Järeloküsitluses kirjutas üks andja rühma õpilane, et teiste töödes on lihtne probleeme märgata, kuid enda omas mitte. Samasuguselt vastasid õpilased Chanski ja Ellise (2017) uurimuse järelintervjuudes. Kiitvat ja nimetavat tagasisidetüüpi andsid kõik õpilased. Lahendust pakkuvat tagasisidetüüpi anti kõige vähem ja seda tegid viis õpilast kaheksast. Üks andja rühma õpilane väljendas järeloküsitluses, et kolme töö tagasisidestamiseks antud aeg (umbes 45 minutit) ei olnud piisav, et tekste korralikult analüüsida. Ajapuudus võib olla põhjuseks, miks lahendust pakkuvat tagasisidetüüpi anti vähe.

Järeloküsitlusest selgus, et kaasõppija tagasiside õppemeetodit peeti kasulikuks. Kolm andja rühma õpilast selgitasid, et tagasiside andmise kaudu hakkasid nad mõistma, mida kirjutamisel vältida ja mida enda töös on võimalik edasi arendada. Ka Cho ja MacArthuri (2011) uurimuse järelintervjuudes täheldasid õpilased, et tagasisidestamise tulemusel hakkasid nad mõistma, mida enda töös vältida või täiendada. Tagasiside saajad väärtustasid kaasõpilaste tagasisidet, näiteks kirjutas üks õpilane: *Kõige väärtuslikum oli see, et sain teada, kas minu kirjutatu on ka tegelikult mõistetav teistele, sest tihtipeale võib esineda möödakirjutamisi*

KOKKUVÕTE

Uurimistulemused on näidanud, et kaasõpilaste tekstide probleemide analüüsimine viib õpilased täiendusteni ka oma tekstides (Baker 2016; Cho, Cho 2011; Cho, MacArthur 2011). Põhjalikumad teadmised kaasõppijate antud tagasisidest võimaldavad parandada kaasõppija tagasiside õppemeetodi kasutamist. Siinses bakalaureusetöös uurisin kaasõppija tagasisidekommentaare, et selgitada, mida ja kuidas õpilased tagasisideülesande põhjal tagasisidestavad. Uurimismaterjali hankimiseks viisin läbi eksperimendi. Selleks koostasın protsessikeskse kirjutamise ja kaasõppija tagasiside õppemeetoditel põhineva eksperimendi, milles õpilased kirjutasid ühe arutleva kirjandi. Õpilased esitasid kolm mustandit, millest osale andsid tagasisideülesande põhjal tagasisidet kaasõpilased. Eksperimendi viisin läbi 2023. aasta aprillikuus Rakvere Riigigümnaasiumi G2-3 klassiga. Uurimiseks valisin tagasisidekommentaari teisele mustandile, milles õpilased olid kirjutanud oma esialgsed mõtted lahti sisulõikudeks, järgides õppematerjalis (Kiik jt 2022) esitatud lõigu ülesehitusviisi. Uurimismaterjal oli 122 tagasisidekommentaari, milles tagasisidet erinevatele aspektidele oli 236.

Tagasisideülesande põhjal tagasisidestasid õpilased üheksat aspekti: TEEMA, VÄIDE, SELGITUS, NÄIDE, JÄRELDUS, LÕIK, SISU, SÕNASTUS ja MUU. Aspektidele andsid õpilased nelja erinevat tüüpi tagasisidet: nimetav, kiitev, probleemi esitav ja lahendust pakkuv. Kõikide aspektide kohta anti kiitvat ja probleemi esitavat tagasisidetüüpi. Nimetavat tagasisidetüüpi anti aspektidele TEEMA, VÄIDE, SELGITUS, NÄIDE, JÄRELDUS ja MUU. Lahendust pakkuvat tagasisidetüüpi anti aspektidele TEEMA, NÄIDE, SÕNASTUS, SISU ja MUU.

Uurimise tulemusel selgus, et juhindudes konkreetsest tagasisideülesandest, on õpilased võimelised leidma kaasõpilaste töödes nõrkusi ja tugevusi ning nimetama olemasolevaid ning puuduvaid aspekte. Kõik õpilased andsid nimetavat, kiitvat ja probleemi esitavat tagasisidet, kusjuures viimast tagasisidetüüpi esines kõige rohkem. See tulemus on

kooskõlas varem tehtud uurimuste tulemustega (Cho, Cho 2011; Cho, MacArthur 2011). Lahendust pakkuvat tagasisidet andsid viis õpilast kaheksast kokku kümme korda (4% kogu tagasisidest).

Eksperimendi läbiviimisest ja uurimistulemustest saab järeldada, et algajad kirjutajad vajavad kolme töö tagasisidestamiseks aega rohkem kui 45 minutit (mis oli siinses eksperimendis tagasisidestamiseks antud aeg). Kui kirjutamisülesandes on koos olemasoleva täiendamine ja uue osa kirjutamine, vajavad õpilased aega rohkem kui 55 minutit (mis on ühe ainetunni pikkus Rakvere Riigigümnaasiumis). Seega võiks edaspidi gümnaasiumis vähemalt algajatele kirjutajatele tõsta kirjutamisülesannetes eraldi olemasoleva täiendamise ja uue osa kirjutamise ülesanded, et õpilased saaksid rahulikult pühenduda varem kirjutatud teksti täiendamisele. See võimaldaks muuhulgas uurida, kas õpilase antud tagasisidekommentaariid viivad samasuguste või sarnaste täiendusteni ka tema oma töös. Samuti võiks tagasiside saajatel lasta esitada parandamise ja täiendamise plaani, millesse koondatakse täiendamisel arvestatud tagasisidekommentaariid. Nii saab uurida, millise tagasisidega saajad täiendamisel arvestavad. Põnev oleks lisada ka rühm, milles õpilased nii annavad kui ka saavad tagasisidet. Nii on võimalik võrrelda, kui palju mõjutasid töö täiendamist tagasisidestamise rollid eraldi ja koos. Eksperimenti võiks lisada ka tagasiside andmise ja saamise treeningu ning võrrelda, kas lahendust pakkuvat tagasisidet antakse siis rohkem kui siinse bakalaureusetöö eksperimendis. Kõike seda loodan uurida järgmis(t)e õppeastme(te) uurimistöö(de)s.

KIRJANDUS

Aben, Jochem E. J., Timmermans, Anneke C., Dingyloudi, Filitsa, Lara, Mayra Mascareño, Strijbos, Jan-Willem 2022. What influences students' peer-feedback uptake? Relations between error tolerance, feedback tolerance, writing self-efficacy, perceived language skills and peer-feedback processing. – *Learning and Individual Differences*, kd 97, lk 102–175.

Baker, Kimberly M 2016. Peer review as a strategy for improving students' writing process. – *Active Learning in Higher Education*, kd 17, nr 3, lk 179–192.

Chanski, Sarah, Ellis, Lindsay 2017. Which Helps Writers More, Receiving Peer Feedback or Giving It? – *The English Journal*, kd 106, nr 6, lk 54–60.

Cho, Young Hoan, Cho, Kwangsu 2011. Peer reviewers learn from giving comments. – *Instructional Science*, kd 39, nr 5, lk 629–643.

Cho, Kwangsu, MacArthur, Charles 2011. Learning by reviewing. – *Journal of Educational Psychology*, kd 103, nr 1, lk 73–84.

Cho, Kwangsu, Schunn, Christian D. 2007. Scaffolded writing and rewriting in the discipline: A web-based reciprocal peer review system. – *Computers & Education*, kd 48, nr 3, lk 409–426.

Cho, Kwangsu, Schunn, Christian D., Charney, Davida 2006. Commenting on Writing: Typology and Perceived Helpfulness of Comments from Novice Peer Reviewers and Subject Matter Experts. – *Written Communication*, kd 23, nr 3, lk 260–294.

Ehala, Martin 2000. Kirjutamise kunst. Tekstiõpetuse õpik. Tallinn: Künnimees.

ERISTUSKIRI = Eesti keele riigieksami eristuskiri;

https://innovesa.sharepoint.com/sites/SA_Innove_testide_keskus/Shared%20Documents/Forms/AllItems.aspx?ga=1&id=%2Fsites%2FSA%5FInnove%5Ftestide%5Fkeskus%2FShared%20Documents%2FRiigieksam%2FEesti%20keel%2FEesti%20keele%20RE%20eristuskiri%2Epdf&parent=%2Fsites%2FSA%5FInnove%5Ftestide%5Fkeskus%2FShared%20Documents%2FRiigieksam%2FEesti%20keel. Vaadatud 30.03.2023.

GRÕK Lisa 1 = Gümnaasiumi riiklik õppekava 2023;

<https://www.riigiteataja.ee/akt/108032023006>. Vaadatud 30.05.2023

Hint, Helen, Jürine, Anni 2021. Protsessikeskse kirjutamise kasulikkusest gümnaasiumiõpilaste kirjaliku tekstiloome oskuse kui suhtluspädevuse ühe komponendi arendamisel. – Eesti Haridusteaduste Ajakiri. Estonian Journal of Education, kd 9, nr 1, lk 243–273.

Hint, Helen, Leijen, Djuddah A. J., Jürine, Anni 2022. Eestikeelse akadeemilise teksti tunnustest. – Keel ja Kirjandus, kd 65, nr 4, lk 327–353.

Jürine jt 2017 = Jürine, Anni, Djuddah A. J. Leijen, Ilona Tragel 2017. Tagasiside kirjutamisprotsessis – Oma Keel 34, 17–24.

Jürine, Anni, Tragel, Ilona 2017. Kirjutamisoskus kui jalgrattasõit. – ERR.

Veebiaadress: <https://www.err.ee/648624/kirjutamisoskus-kui-jalgrattasoit>. Vaadatud 30.05.2023.

Jürine, Anni, Tragel, Ilona 2018. Mustandi kirjutamise kunst. – Oma Keel, kd 1, lk 50–55.

Kellogg, R.T. 2008. Training writing skills: A cognitive developmental perspective. – Journal of Writing Research, kd 1, nr 1, lk 1–26.

Kern, Katrin, Ilona Võik 2014. Korras keel, sobiv stiil, selge sõnum. Gümnaasiumi stilistikaõpik. Tallinn: Maurus.

Leki, Iona 1990. Coaching from the margins: issues in written response. – Second Language Writing. Toim Barbara Kroll. Cambridge: Cambridge University Press, lk 57–68.

Kiik jt = Kiik, Laura, Kati Käpp, Triinu Laar, Marri-Mariska Tammepõld, Eleriin Miilman, Alice Nurmela, Reena Roos, 10.03.2022, Mõttest sisulõiguni. Tartu ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi ajaveeb. <https://www.blog.keel.ut.ee/eesti-keeleeksam/motttest-vaideteni/>. Vaadatud 30.05.2023.

Lundstrom, Kristi, Baker, Wendy 2009. To give is better than to receive: The benefits of peer review to the reviewer's own writing. – Journal of Second Language Writing, kd 18, nr 1, lk 30–43.

Lepajõe, Kersti 2011. Kirjand kui tekstiliik. Riigieksamikirjandite tekstuaalsed, retoorilised ja diskursiivsed omadused. (Dissertationes Philologiae Estonicae Universitatis Tartuensis 31.) Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Maanso, Viivi 2006. Gümnaasiumi lõpukirjand: kas hea traditsioon või iganenud kontrollivorm? – Keel ja Kirjandus 3, 231–237.

Murray, Donald M 1972. Teach Writing as a Process Not Product. – The Leaflet, , lk 11–14.

Papadopoulos, Pantelis M, Lagkas, Thomas D, Demetriadis, Stavros N 2017. Technology-Enhanced Peer Review: Benefits and Implications of Providing Multiple Reviews. – Journal of Educational Technology & Society, kd 20, nr 3, lk 69–81.

Sivenbring, Jennie 2017. Kamratrespons som formativ bedömning för lärande. – Högre utbildning, kd 7,.

Topping, Keith J. 2009. Peer Assessment. – Theory Into Practice, kd 48, nr 1, lk 20–27.

Yallop, Roger Michael Alan, Leijen, Djuddah A. J. 2018. The perceived effectiveness of written peer feedback comments within L2 English academic writing courses. – Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat, kd 14, nr 0, lk 247–271.

Aspects and types of the peer feedback in expository essays

This bachelor's thesis examined peer feedback comments. The aim was to clarify what types of feedback do reviewers give to different aspects of the feedback task.

For the study, an experiment was designed based on process writing and peer feedback methods, in which students wrote an expository essay (kirjand). The students submitted three drafts, for which some received feedback from peers. The experiment was conducted in April 2023 with the G2-3 class of Rakvere Riigigümnaasium in Estonia. For this thesis, peer feedback comments on the second draft were selected, in which students had expanded their initial thoughts into paragraphs, following a structure presented in the study material (Kiik jt: 2022). 122 comments were examined, which contained 236 instances of feedback for different aspects of the peer feedback task.

The students provided feedback based on a multipart task. The feedback task guided them to provide feedback on eight aspects: topic (teema), statement (väide), example (näide), explanation (selgitus), conclusion (järelalus), paragraph (lõik), content (sisu) and phrasing (sõnastus). Additionally, an open-ended question in the task allowed students to provide feedback on aspects not specified in the task (muu). It can be inferred from the feedback comments that the students understood the structural components of a paragraph according to the study materials and were able to analyse those components in their peers' work. Thus, the students' understanding of the expository essay paragraph can be developed through a feedback task designed by the teacher.

It was found that students provided four types of feedback: declarative, praising, problem detecting and solution offering. Praising and problem detecting feedback types were provided for all aspects. Declarative feedback was provided for the topic, statement, explanation, conclusion and off task aspects. Solution offering feedback was given for the topic, example, phrasing, content and once for off task aspect.

With the help of the feedback task, the students were able to identify the strengths and weaknesses in their peers' work, as well as the existing and missing aspects. All students

provided declarative, praising and problem detecting feedback. Consistent with previous studies, all students provided problem detecting feedback and it was the most frequent (39%) (Cho, MacArthur 2011). Solution offering feedback was provided only ten times in total (4%) and by five students.

Lisa 1. Eksperimendi kirjutamisülesanded

Kirjuta umbes 400-sõnaline arutlev kirjand, milles analüüsid tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste elukeskkonnale ja tarbimisvalikutele. Too näiteid meediast ja/või populaarteadusest ja/või dokumentaalfilmidest ja/või tänapäeva ühiskonnast.

Lisa 1.1. Esimene ülesanne

Selle sammu eesmärk on ülesande osadeks võtmine, mõtete kogumine ja nende esitamine järgides kindlat struktuuri.

1. Loe kirjutamisülesanne põhjalikult läbi ja mõtle, mitut teemat Sa kirjandis käsitlema pead. Kirjuta need endale välja nii, et iga teema oleks eraldi real.
2. Kirjuta üles kõik mõtted, mis Sulle teemadega seoses pähe tulevad (neid võiks olla umbes 5). Keskendu rohkem näidetele.
3. Seejärel kirjuta need näited lühidalt lahti nii, et tutvustad, millest Sa kirjandis kirjutaksid või mis Sulle selle näitega seostub.

Lisa 1.2. Teine ülesanne

See kirjutamisosa koosneb kahest ülesandest: 1) eelmise kirjatüki täiendamine 2) uue osa kirjutamine. Uue kirjutamisosa eesmärk on kirjutada lahti sisulõigud.

Nüüdseks on Sul olemas kirjandi esialgsed mõttearendused, mida arendad lugemise põhjal („Mõttest sisulõiguni”) edasi sisulõikudeks. Oma sisulõikudes pead kindlasti käsitlema mõlemat teemat: tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste elukeskkonnale ja tarbimisvalikutele. Samamoodi nagu eelmises ülesandes, pööra tähelepanu vaid sellele, et Sinu mõttearendus oleks arusaadav. Kirjandi stiili ja keele lihvimine ei ole praegu oluline.

1. Vali oma mõttearendustest välja 4 parimat.
2. Kirjuta need loetud materjali põhjal („Mõttest sisulõiguni”) lahti sisulõikudeks, kus iga sisulõik koosneb väitest, selgitusest, näitest ja järeldusest. (Arvesta, et ühes lõigus ei pea ilmtingimata mõlemat teemat käsitlema.)

Lisa 1.3. Kolmas ülesanne

See samm koosneb kahest tegevusest: 1) eelmise kirjatüki täiendamine 2) uue osa kirjutamine. Uue ülesande eesmärk on lisada sissejuhatus ja kokkuvõte, st valmib tervikliku kirjandi mustand.

1. Tõsta eelmised ülesanded järgmistele lehekülgedele.
2. Kirjuta sissejuhatus, kasutades nippe kodusest lugemisest („Kirjandi struktuur ja pealkiri”). Sissejuhatuses pead lähtuma nendest mõtetest, mida sisulõikudes avasid.
3. Kirjuta kokkuvõte, kasutades nippe kodusest lugemisest. Kokkuvõttes pead esitama oma sisulõikude põhilised järeldused.
4. Pealkirjasta kirjand.
5. Pööra tähelepanu ka sõnastusele, st lugedes küsi endalt: ”Kas minu sõnastus on lugejale arusaadav.”

Lisa 1.4. Täiendamisülesanne andjatele

Kõigepealt täienda oma sisulõike lähtudes samadest küsimustest, mille põhjal andsid tagasisidet kaasõpilastele.

Lisa 1.5. Täiendamisülesanne saajatele

Kõigepealt tutvu saadud tagasisidega (draivis) ja täienda oma sisulõike. Kaasõpilane andis Sulle tagasisidet järgmiste küsimuste põhjal.

Lisa 1.6. Kontrollrühmale modifitseeritud täiendamisülesanded

Lisa 1.6.1. Esimene kontrollrühma täiendamise ülesanne

Selle täiendamise vooru eesmärk on analüüsida, kas mõttearendused lähtuvad ülesandest.

Täienda oma tööd tuginedes järgmistele küsimustele.

1. Kas kirjapandud mõttearendustes on olemas mõlemad teemad: tehnoloogiliste uuenduste mõju elukeskkonnale ja tarbimisvalikutele?
2. Ülesanne nõuab näidete toomist konkreetsetest valdkondadest. Kas Sinu näited on ühest või mitmest nimetatud valdkonnast (meedia, populaarteadus, dokumentaalfilm, tänapäeva ühiskond)? Millis(t)est?

Lisa 1.6.2. Teine kontrollrühma täiendamise ülesanne

Selle täiendamise vooru eesmärk on analüüsida kirjandi sisulõike.

Täienda oma tööd tuginedes järgmistele küsimustele.

1. Võta ette osadeks jagatud kirjutamisülesanne ja vasta, kas sisulõik lähtub teemadest? Nimeta, kas konkreetne lõik käsitleb tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste elukeskkonnale või tarbimisvalikutele. Kirjelda, mis on olemas, mis on puudu ja mis ülearune.
2. Kas avad oma väiteid piisavalt, st kas on aru saada, mida ja miks Sa öelda tahad? Kui mõni mõttearendus on poolik, siis täienda seda.

Lisa 1.6.3. Kolmas kontrollrühma täiendamise ülesanne

Selle ülesande eesmärk on täiendada sissejuhatust, kokkuvõtet, pealkirja ja teksti loetavust.

Täienda oma tööd tuginedes järgmistele küsimustele.

1. Hinda, kas sissejuhatus juhatab sisse seda konkreetset teksti. See tähendab, kas sissejuhatus tutvustab just neid mõtteid, mida Sa oma sisulõikudes avad? Kirjelda, mis on olemas, mis on puudu ja mis ülearune.
2. Kas kokkuvõte esitab sisulõikude põhilised järeldused? Kirjelda, mis on olemas, mis on puudu ja mis ülearune.
3. Kas kokkuvõte sisaldab neid põhipunkte, mida sissejuhatuses nimetasid?
4. Kas pealkiri on olemas?
5. Hinda ja põhjenda, kas pealkiri on seotud sisu ja arutluse põhilise mõttega? Kas pealkiri on lugema kutsuv? Põhjenda.
6. Kas tekst on hästi loetav või segab mõni lause tekstist arusaamist? Kas tajud lugedes kohti, mida pead uuesti lugema?

Lisa 2. Tagasisideülesanded

Lisa 2.1. Esimene tagasisideülesanne

Selle tagasiside vooru eesmärk on analüüsida, kas kaasõpilaste mõttearendused lähtuvad ülesandest.

Vasta kaasõpilase esitatud mõttearenduste põhjal järgmistele küsimustele. Mõttele eelkõige sellele, kas neist mõttearendustest sünniks huvitav kirjand.

1. Kas kirjapandud mõttearendustes on olemas mõlemad teemad: tehnoloogiliste uuenduste mõju elukeskkonnale ja tarbimisvalikutele?

2. Ülesanne nõuab näidete toomist konkreetsetest valdkondadest. Kas kaasõppija on näited toonud ühest või mitmest nimetatud valdkonnast (meedia, populaarteadus, dokumentaalfilm, tänapäeva ühiskond)? Millis(t)est?
3. Nimeta üks kaasõpilase mõttearendus, mis Sulle eriti meeldis, ja põhjenda, miks.
4. Nimeta ka üks mõttearendus, mida Sa kirjandis ei kasutaks, ja põhjenda, miks.
5. Mida kasulikku oskad kaasõpilasele veel soovitada seoses tema kirjutatuga?

Lisa 2.2. Teine tagasisideülesanne

Selle tagasiside vooru eesmärk on analüüsida kaasõpilase kirjandi sisulõike.

Vasta küsimustele kaasõpilase iga sisulõigu põhjal. Vastused kirjuta konkreetse lõigu juurde kommentaaridena.

1. Võta ette osadeks jagatud kirjutamisülesanne ja vasta, kas kaasõpilase sisulõik lähtub teemadest? Nimeta, kas konkreetne lõik käsitleb tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste elukeskkonnale või tarbimisvalikutele. Kirjelda, mis on olemas, mis on puudu ja mis ülearune.
2. Kas ta avab ja selgitab oma väidet piisavalt, st kas Sa said aru, mida ja miks ta öelda tahab? Kui mõni mõttearendus on poolik, siis lisa kommentaar selle tekstiosa juurde, mida kaasõpilane võiks sinu arvates edasi arendada ja anna soovitus, kuidas seda teha.
3. Nimeta, milline on kaasõpilase kõige tugevam lõik ja põhjenda, miks Sa nii arvad.
4. Nimeta, milline on kaasõpilase kõige nõrgem lõik ja põhjenda, miks Sa nii arvad.
5. Mida kasulikku oskad talle kirjutatuga seoses veel soovitada?

Lisa 2.3. Kolmas tagasisideülesanne

Selle ülesande eesmärk on tagasisidestada sissejuhatust, kokkuvõtet, pealkirja ja teksti loetavust.

Loe läbi kaasõpilase kirjandi mustand ja vasta selle põhjal küsimustele. Vastused kirjuta konkreetse lõigu juurde kommentaaridena.

1. Hinda, kas sissejuhatus juhatab sisse seda konkreetset teksti. See tähendab, kas sissejuhatus tutvustab just neid mõtteid, mida kaasõpilane oma sisulõikudes avab? Kirjelda, mis on olemas, mis on puudu ja mis ülearune.
2. Kas kokkuvõtte esitab sisulõikude põhilised üldistused? Kirjelda, mis on olemas, mis on puudu ja mis ülearune.
3. Kas kokkuvõtte sisaldab neid põhipunkte, mida kaasõpilane sissejuhatuses nimetas?
4. Kas pealkiri on olemas?
5. Hinda ja põhjenda, kas pealkiri on seotud sisu ja arutluse põhilise mõttega? Kas pealkiri on lugema kutsuv? Põhjenda.
6. Kas tekst on hästi loetav või segab mõni lause tekstist arusaamist? Kas tajud lugedes kohti, mida pead uuesti lugema? Märki need kohad tekstis ära.
7. Nimeta, mis Sulle kaasõpilase kirjandi juures meeldib (vähemalt kaks tähelepanekut).
8. Nimeta, mida soovivad kaasõpilasel veel arendada (vähemalt üks).

Lisa 3. Tagasiside andmise hea tava

Mis minul tagasiside *andmisest* kasu on?

Intuitiivselt on üsna selgesti hoomatav, kuidas teksti autor kaaslaste antavast tagasisidest kasu saab. Sinu kui kriitilise lugeja tagasiside aitab autoril näha oma teksti lugeja(te) silmade läbi ja oma teksti paremaks muuta. Tagasisidestamise protsessis ei ole ainsaks võitjaks sugugi vaid tagasiside *saaja*. Vastupidi – uurimused on näidanud, et tagasiside *andmine* on kirjutamisprotsessis kasulikumgi kui tagasiside *saamine*, sest teiste tekstide tagasisidestamine õpetab ka oma tekste kriitilise pilguga üle lugema ja analüüsima.

Uurimused on näidanud, et efektiivne tagasiside:

1. annab autorile konkreetseid nõuandeid, st pelgalt ei nimeta kohti, mida tuleks parandada, vaid pakub välja ka võimalusi, kuidas seda teha;
2. keskendub kommentaarides teksti makrotasandile (mõtteväljendus, struktuur jms), mitte mikrotasandile (õigekeelsus, stiil jms);
3. viitab kommentaarides konkreetsetele tekstiosadele, mis on raskesti loetavad. Sellisel juhul on autoril kõige rohkem kasu sellest, kui tagasisidestaja ütleb lühidalt ümber, kuidas tema kõnealusest potentsiaalselt segasest tekstilõigust aru saab;
4. keskendub optimaalses mahus ka sellele, mis loetud tekstis meeldis;
5. sisaldab põhjendusi, sh kiituse puhul (nt „Mulle meeldis see lõik väga, sest a), b) ja c)“;
6. on kriitiline, kuid sõnastatud viisakalt ja autori suhtes lugupidavalt;
7. kommenteerib teksti sisu mitteeksperdina ainult väga hoolikas sõnastuses (pehmendused).

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Alexandra Kolsar,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Kaasõpilaste kirjanditele antud tagasisidekommentaaride aspektid ja tüübid“, mille juhendajad on Iлона Tragel ja Kati Käpp, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Alexandra Kolsar

30.05.2023